

ΑΠΟ ΤΗΝ ΖΩΗ ΤΩΝ ΛΟΓΙΩΝ ΜΑΣ

ΤΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΑΠΟΜΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΥΛΟΥ ΝΙΡΒΑΝΑ

(Συνέχεια εκ του προηγούμενου)
 ΧΡΗΣΤΟΜΑΝΟΣ κάθεται στη μεγάλη θρόνη πολυθρόνα του, με το ψηλό έρεισίστατο, που άπάνω του εινε Ιστορημένο, σε κόκκινο φόντο, με γαλάζιες γραμμές, το οικόσημό του με τα δύο λεοντάκια.
 Έννοείται, ότι το libro d' oro ζεινε στον Α. Του Χρηστομάνου του έφτινε η ευχαρίστηση να αισθανθώ με στιγμή έπισημοποιημένη την ενγένεια του, όπως του έφτανε μόνο να διαπραγματεύεται τα βενετσιάνικα παλάτια.

Οι φιλολογικοί του καννάδες εινε γεμάτοι θαυμάσια έπεισόδια. Ένας τομος δε θα μπορούσε να τα χροέσει. Ο άγαπός μου Σερόπουλος ζέρει κάτι και όλοι μας ζέρομε άλλο τόσο. Αλλά ο καννάς του με τον Πλάτωνα Ροδοκανάκη ένα ταλαντο τόσο συγγενικό με του Χρηστομάνου στο πενσοαλισμό και τη χλιδή του ύφους, ο καννάς αυτός που έφτασε στην περιήρημη και μοναδική στά χροινικά φιλολογική δικη, κρατεί, όμοιωνος, τα πρωτεία. Ο Ροδοκανάκης εινε διαβάση κάποτε σε φιλικό κύκλο, όπου ήταν καλεσμένος και ο Χρηστομάνος, το «Βουσιώνη Τριαντάφυλλο». Όταν παίχτηκαν τα «Τρία Φιλιά» ο Ροδοκανάκης σπυέδι να διαμαρτυρηθώ προς τους φίλους του με ταυτόσημα γραμάτια, ότι ο έτελλος, το τριαντάφυλλο και το φιλιά του Χρηστομάνου εινε παρμένα από το «Βουσιώνη Τριαντάφυλλο». Ο Χρηστομάνος μαινεται. Φεύγει για το Βόλο να συναντήσει τον ύρροστή του. Στη Χαλκίδα μαθαίνει, ότι έφραγε για την Αθήνα. Ξαναγυρίζει κι αυτός. Αρχίζει ο πολεμος στις έφημερίδες. Έρχεται, ύστερα, η καταγγελία «έπι δυσφημίας». Ο Χρηστομάνος πηγαίνει μόνος του στο άνωκυκλο και και τον όδηγεί στο Ειρηνοδίκητο της Β. Πλευράς.

— Έλα να καταθέσης. Έλα γήγορα. Πρόσεξε, καυμένη τι θά πής. Αν καταθέσης πως σ' έκλεψα, θά σου άποδείξω καθιμένα, πως όλο σου το έργο εινε κλεμμένο από τα «Τρία Φιλιά».

Κυταθέτουν όλοι. Ο Παλαμής, έπι τέλους, με σοφά παροιδιάγματα, πείθει τον άναρχιτή, ότι κατηγορία λογοκλοπής, έστω και άν υπάρχη κάποια μίμηση ή έπιρροή δεν μπορεί να σταθί και η ύποθεση κλεινει ως έδω.
 Αλλά ο Χρηστομάνος δεν τελειώνει με το Ροδοκανάκη. Ο τελευταίος τυπώνει το «De Profundis» στον ίδιο καιρό με το «Βιβλίο της Αυτόκρατορίας». Το «De Profundis» βγαίνει πρωτίτερα με χίτρινα και πρώανα εξώφυλλα και με ένα δελφίνι για έμβλημα, σύμβολο της σκέψης που άνεβαίνει «έκ βαθύων». Μά το δελφίνι εινε σύμβολο της Αυτόκρατορίας και ο Χρηστομάνος το έχει έτοιμο για το δικό του εξώφυλλο. Το χρομα πάλι του εξωφύλλου εινε ίδιο με το δικό του, που τώδε παραγγέλλει τηλεγραφικώς στην Γερμανία. Μεγαλύτερη συμφορά δεν μπορούσε να φαντασθώ ο Χρηστομάνος. Ίσχει σάν τραέλλος.

— Μ' έκλεψε, μ' έκλεψε αυτός ο άθλιος. Όλα μου τα κλέβει. Και τα εξώφυλλά μου άκομα.

Και, ύστερα, με μεγαχολικότερο τόνο.
 Μόνο την χαμπούρα μου δεν μου κλέψε άκόμα.
 Γίνεσαι άλλους παιδάκι και γυναικόπαιτα παραποινάρα.

Ο κ. Γ. Λαμπάλετ του στέλνει ένα βιβλίο στίχων και αυτός του άπαντά :

«Μολονότι δεν είμαι από κείνους, στους όποιους άφιερόνεται τα ποιήματά σας, φαίνεται πως είμαι από κείνους, που θέλετε να τα διαβάσουν. Και αυτό μου άρεσει».

Από τον Ίδιον όμως, ύστερ' από το μάλλονα της «Νέας Σκηνης», ζητεί σάν κωκιομένη έρωμένη, να του επιστρέψη ένα βιβλίο, που του χάρισε.

«Σας παρακαλώ να μου επιστρέψετε το βιβλίο μου. Δεν έννοώ νάχουν βιβλία μου, παρά μόνο οι άνθρωποι τους όποιους έκαμώ οι άγαπά. Να μου επιστρέψετε μαζί και ότι άλλο σας έχω δώση...»

Έννοείται, ότι δεν του είχε δώσει τίποτε άλλο.
 Αλλά τι εινε η μανία του με την τυπογραφική έντέλεια των έργων του. Έχει την οίσθηση των τυπογραφικών άρμονιών, κατά Μυλλαρμέ, και έχει ολόκληρο σύστημα στίξεως δικό του. Ένα κόμα χαλασιμένο τον κάνει δυστηχη.

— Αίτιο οι τυπογράφοι! Έχετε ένα κόμα, στο τύπωμα του φεύγει η ούφτια του και γίνεται τελεία. Ξέρετε τι φοβερό πράγμα εινε ύτά;

Ο Βαλλέτ, ο διευθυντής του «Mercure de France» έσπνξ έκπένει, τρομ-σμένος, στις ποείς από ένα έπίγειον τηλεγράφημα. Εινε του Χρηστομάνου, που ζητεί να διορθωθώ ένα τυπογραφικό λήθος και να του άπανηθούν, όλοι διορθώθηκε. Απάντηση πληρωμένη!

Γιά τα πειράγματα των Αθηναίων συναδέλφων του, λέει το ά-

μίμητο.
 — Φαροείτε, καθιμένοι, πως είμαι το κετόι του Ξυραφιού, για ν' άνοισετε άπάνω μου το πνεύμα σας. Άδικα όμως. Όσο και να τριβέτε, τα Ξυράφια σας δεν χόβουν.

Αλλά και τί άγγελικός στις όρες του. Με τον Περικλή Γιαννόπουλο εινε μάλλομένος. Ένα πρωί τον βλέπει στο καφενετο του Ζαχαράτου. Φωνάζει το γκαρόνι, παίρνει ένα τριαντάφυλλο από τη μπουτιονέρα του και παραγγέλλει :

— Δώσε το σ' αυτόν τον όμοιο εκεί κάτω. Πές του, ότι του το στέλνει ο κ. Χρηστομάνος.

Ο Γιαννόπουλος έτρεξε άπάνω του. Άγκαλιάστηκαν και φιλήθηκαν.

— Εινε μερικοί άνθρωποι, λέει άλλους, που ένεργούν άπάνω μου σάν Ήλιοι. Φέρουν μίαν άνοιξη μέσα μου.

Γιά τον Άλεκο Μαυροουδή έλεγε, πως έχει μάτια προβάτου. Κάποτε ο Μαυροουδής φώρεσε ένα πράκινο χνουδάτο έπανωφόρι. Τον συναντά στην όδο Σταδίου και του λέει :

— Τώρα, καθιμένα Μαυροουδή, δε θάχω πιά έξοδα διατροφής. Είσοι μέσα στο λειβάδι.

Ο ασθениκός αυτός άνθρωπός γίνεται κάποτε ήρας. Μιά νύχτα χυτεβαίνει στο π ρ ο σ τ ο υ γ, όπως το άνομας, του σπιτιού του, να προπέψη το Ροδοκανάκη. Άνοιχονται φωνές στην όδον Φειδίου. Ο Ροδοκανάκης διαστάζει. Αυτός όρμα και καταρθώνει να κατατροπώση μοναχός του τους κλέφτες, που ειλχαν τροπώσει σ' ένα σπίτι κατοικημένο από γύμνες.

— Δειλέ! Δέν ντρέπεσαι... λέει κατόπι στο Ροδοκανάκη. Έφυρες! Είδες τι έκομα έγώ;

Και όπτασιαστικής:
 Μιά εύγενεια κόρη των Αθηνών, η όμορφή και η χάρη άδελφωμένης, μαραινεται στην άνοιξη της ζωής. Ο Χρηστομάνος λείπει στο έξωτεριό. Τις ήμερες άκριβος του θανάτου της μιιά άλλη έκκληχη φιλενάδα του Χρηστομάνου λαβαίνει ένα γραμάτιο.

«Είδα κακό όνειρο για τη δεσποινίδα Μ. Δέ φωντάζεσθα πόσο είμαι δυστυχισμένος και άνήσυχος. Γράφτε μου, σάς παρακαλώ, γήγορα, μήπως συμβαίνει κανένα δυστύχημα. Μήπως πέθανε; Μήπως παντρευτήη;»

Αλλά και τί όμορφα που παίζει τον άπονηγμένο. Του στέλνω κάποτε μερικούς στίχους μου. Και μου άπαντά :

«Αγαπητέ Νιρβάνα,
 Απομνημόνεον από τους Μούσας, ήλθε να με Ξυπνήση με τί θλιμμένη φωνή του νερού ή «Πάγα Λαλέουσα». Εύχαριστώ θεομάτια.

K. Χρηστομάνος.

Και πως παραποινείται! Κάποτε γράφω στα «Παναθήνια» ένα χορακχηριό του και θυμούμαι τα παλιά. Λαβαίνω μιιά κάρτα του :

«Dr C. Christomanos— εύχαριστεί θερούς για το όμοιο μνημόσυνο ένός φατεινού παρελθόντος. Διατί όμως και εις την καρδιαν ένός ποιητού ή ποιήσις να μη συνταυτίεται με την πραγματικότητα και να λατρευθώ ο ποιητής, μόνον ως ποιητής, ότι μισεί εις την πραγματικότητα;»

Ήταν ή έποχη, που φωνάζεστανε όλους έχθρούς του. Κάποτε με προσκαλεί, για λίγες όρες, στο περιγιάλι.

«Συμφώνησα με το φίλο Πορφύρα να έλθω την Πέμπτη, κατά τις 5 μ. μ. να σάς πάρω από το σπίτι του και να κάτσουμε λίγη όρα μαζί στο Πασαλιμάνι ή στην πλατεία Αλεξάνδρας. Έχω τόσον καιρό να ξεκουνήσω από τις Αθήνας, ώστε ή έκδρομή αυτή μου φαίνεται το άκρον άωτον της ωμινάντιας».

Καθώς ήταν βυθισμένος στην άναντηρη των κωμάτων, μου θυμίξε πάντα το θλιβερό άποκηριστιό του, φεύγοντας από την Εξέκρηρα και την Αυτόκρατορία :

«Και τα μικρά τα κινιτάκια, που ολόένα, χωρίς τελειωμό, τρέχανε να έναπέσουν στην όμοιυδι, σά να μη μπορούσαν να την άποκηριστούν, ήσαν άν' τη λαχτάρα τους όλα βιαστικά και ειλχαν άλλου το νου τους... και ούτε ένα δε θά γύρισε να με κυτάξω».

Έχεινω όμως, που εινε τραγική παράδοξο εινε ότι άποφασίζον ν' αυτοκνηθουν μαζί με τον Περικλή Γιαννόπουλο. Ο ένός όμοιος, γορός, κλοσία προκισμένος από τη φύση. Ο άλλος ασθениκός, άδικομένης, βασιανισμένος. Ο Χρηστομάνος έχει άμφιβληθός για το Γιαννόπουλο.

— Θα σε κυροβολήω πρώτα και ύστερα θά σκοτωθώ έγώ.

Πριν τον κυροβολήση ούτός χάνεται μέσα στα νερά της Σαλαμίνας. Ο βασιανισμένος περιμένει με καρτερία το τέλος του. Η ζωή του εινε γλυκειά ως την τελευταία της σταγόνα.

(Άκολουθεί)

